

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 37 50 D
mesečna 3 50 „
Posamezne številke se računijo po 75 p.
Inserati se računajo: pol str. 350 D, manjši sorazmerno. — Pri malih oglaših beseda 25 p.

Izhaja vsako soboto

Začetek konca.

(Pred državno krizo?)

Pretečeno nedeljo, 10. septembra, se je vršil v Zagrebu kongres „javnih delavcev“, ki se je pečal s sedanjim položajem v naši državi. Mi smo že zadnjič enkrat pisali o tem kongresu. Kongresa se je udeležilo kakih 2000 ljudi in to iz vseh pokrajin države. Sprejela se je dolga resolucija, ki obsoja sedanji vladovni režim, obsoja da se isti proglašajo kot identičen z državo in centralizem z unitarizmom (?) Resolucija nadalje naglašuje, da je predvsem potrebno zboljšati sedanjo slabo državno upravo, ki da je glavni vzrok vse nezadovoljnosti, zameniti je treba strankarske uradnike s sposobnimi in neodvisnimi in spoštovati se mora zakone. Treba je nadalje urediti državne finance in izvesti reformo davkov, zlasti progresivni davek na osebne dohodke. Da se država uredi je nujno potrebno razbremeniti centralne urade, zlasti pa je prepustiti mestom in pokrajinam vse ono, kar se tiče le njih samih. V to svrhu pa je potrebno razširiti sedanjo ljudsko samoupravo. V ta namen pa je zopet potrebno izvesti novo delitev države v večje pokrajine kot so današnje, in sicer po potrebah ljudstva in po njegovi volji. Da bo osnovna politična misel naše države jasno izražena, naj se kraljevina imenuje: Jugoslavija, da se razvije med Srbi, Hrvatimi in Slovenci zavest državnega edinstva in narodne solidarnosti.

To so glavne misli sprejete resolucije. Pozna se ji, da je delo mnogih kompromisov. Nikjer ni izrečena beseda „revizija ustave“, nikjer ni rečeno, da smo Srbi, Hrvatimi in Slovenci trije narodi, vendar pa to ni tudi nikjer izrečeno in naravnost zanikano.

Politični pomen kongresa pa ni v sprejeti resoluciji, temveč v činjenici, da so se istega udeležili **dosedanji veliki demokratske stranke same**: to je dosedanji predsednik demokratske stranke g. Ljuba Davidovič in predsednik belgrajskega parlamenta g. dr. Ribar, poleg mnogih drugih ustvariteljev in vzdrževalcev sedanjega centralističnega batinaškega sistema.

Vsi ti Davidoviči, Ribarji, Tomljenoviči in drugi podobni „iči“ so sedanje razmere sopomagali ustvariti, so sedanji nasilni režim podpirali in ga izvajali. Zato mi še nimamo trdne vere v te spokorjence. Vendar nočemo biti proroki.

Počakali bomo, če bodo besedam v Zagrebu sledila tudi dejanja v Beogradu. Kajti ta kongres in ta resolucija bosta dobila praktičen politični pomen le, ako bo g. Davidovič s svojimi demokratskimi poslanci izstopil iz vladne večine ter tako v dejanju onemogočil nadaljevanje sedanje vlade. S tem bi sedanja parlamentarna radikalno - demokratska večinica bila razbita, in ker druge večine ni mogoče pri danih razmerah sestaviti, bi sledila vladna kriza. Ta vladna kriza pa bo obnem državna kriza. Zakaj Vidovdanska ustava, ki je bila plod prevare, kakor piše odkrito g. Stojan Protič v svojem listu „Radikal“, se je pokazala nesposobno urediti to državo in jo napraviti zmožno življenja. Če gospodje, ki so v Zagrebu zborovali, gredo po začrtani si poti, stojimo pred novo volilno vlado in volitve v parlament so pred durmi. Volilci bodo vprašani: Ali ste za dosedanji batinaški vladovni sistem ali pa hočete, da se država novo uredi po volji ljudstva na podlagi spoštovanja zakonov in osebne svobode ter socialne pravičnosti? Na to vprašanje bo treba dati odgovor, jasen in točen!

Že danes lahko rečemo, da se že predvidene volitve v takozvane „oblastne“ skupščine ne bodo vršile, kajti teh „oblasti“ ne bo. Slovenija ostane nerazdeljiva in edinstvena. Ta uspeh je gotov. Toda to je še veliko premalo. Poleg svobode in pravice **potrebujemo tudi vaskdanjega kruha**. Treba bo načeti tudi socialna vprašanja naše dobe in našega ljudstva.

Ko smo pred dvema letoma dvignili svoj glas za svobodo in pravice ljudstva, so nas razkričali z izdajalci in ometali z blatom. Zadovoljni smo, ko sicer polagoma, pa vendarle prihaja, kar smo predvideli in povedali. Nasilni režim se ruši, ker je nevzdržljiv, ker je njegova notranjost bolna. Tega režima so se udeleževali od Slovencev poleg demokratov tudi samostojni kmetje, skrivaj podpirali pa, žal, tudi socialni demokratje! Ali pride iztrezenost in pamet vsaj zadnji trenotek?

Prvi juriš je končan, le v strelskih jarkih se še tepo posamezni oddelki med seboj. Sedaj bo treba zbrati in na novo urediti ljudske bojne čete za glavni naskok, pri bodočih volitvah.

stenice; mužjak, ženka, larva, jaja. Članek v taki obliki so za Slovence poniževalni. Slovenci znajo čitati in pisati; nad pol stoletja deluje Mohorjeva družba; skoraj vsaka hiša po kmetih ima časnik. Med svetovno vojno smo v vse drugačni obliki v slovenskih listih čitali, kako hudo nevarni so gori imenovani paraziti. V Zagrebu je izšel zemljevid: Industrija Jugoslavije; izdelala: Lukas-Lorkovič. Instrukтивно delo. Industrija je doma na Slovenskem, deloma na Hrvaškem, deloma v bivših ogrskih pokrajinah. Industrija rabi kvalificirane, inteligentne delavce; ti že zdavnaj vedo in tudi njih žene, da se je treba varovati parazitov. Kar je primitivno pisano, nas smeši pred svetom. Kar je še dobro za nekatere kraje, ni več dobro za Slovence. „Zdravstveni odsek v Ljubljani“, ki urejuje list, naj ne pozabi, da smo kulturni narod; če vršijo po osnovnih šolah učitelji svojo dolžnost, čemu taki članki? Toda tudi kulturni narodi imajo parazite in so jih imeli pred svetovno vojno. Hoteli so v Parizu v veliki večini zasteničeni, na Dunaju in drugod ravno tako; da celo po sanatorijih jih ni manjkalo, parasi-

Federacija (ali „zvezna država“).

Naši nasprotniki imajo „lepo“ navado, da očitajo nam, nasprotnikom centralizma in zagovornikom najširše zakonodaje avtonomije (samouprave), protidržavnost, protinarodnost, prevratnost itd. Mi smo imeli z ozirom na taka očitavanja že večkrat priliko pojasniti, kako napačno je istovetenje države kot take z enim ali drugim načinom vladanja in smo ponovno razlagali velike prednosti, ki jih ima zakonodajna avtonomija pred centralizmom. Zakonodajna avtonomija pa se prav nič ne razlikuje od takozvanega „federalizma“, ki zahteva „zvezo držav“. Če bi imeli n. pr. Slovenci v nedeljni Sloveniji priložnost, da se vlada sami v vseh njih panogah državne uprave, ki jih ni neobhodno potrebno pridržati skupni državni upravi države Srbov, Hrvatov in Slovencev, bi rekli, da imamo zakonodajno avtonomijo (samovlado), ker bi si večino postavljali sami, s Srbi in Hrvatimi skupaj pa bi tvorili skupno zvezno državo ali federacijo Slovencev, Srbov in Hrvatov.

Kakor rečeno, smo mi o prednostih avtonomije oziroma federacije pred centralizmom že mnogo pisali. A tudi naš človek včasih rajše verjame tujcu kakor domačinu. Poglejmo tedaj, kako sodijo o zakonodajni avtonomiji oziroma federaciji tujci.

Francoski pisatelj Emil de Laveleye (reci: Lavléj) je napisal knjigo o „vladi in demokraciji“. Tam govori o vrednosti federacije sledeče:

„Federacija je najmočnejše združenje na korist ljudskega blagostanja in svobode; ona jamči državljanom najvišjo svobodo, državi pa daje vsa sredstva za njeno obrambo. Ona je najboljša jamstvo za ohranitev krajevnih ali občinskih samouprav. Občina je osnovana na skupnih interesih občanov, v občini se razvija smisel za skupne naloge in zato je občinska samouprava podlaga vsega javnega življenja. Iz združitve občin nastane pokrajina, iz združitve pokrajin pa država. Pravo polje za demokracijo je občina. Demokratična federacija (zveza) razvija in utrjuje avtonomijo občin in pokrajin, v katerih korenini država, centralizem pa jih uničuje.

V občinah in pokrajinah, kjer vlada neodvisno življenje, se razvijajo neovirano vse posebnosti dotičnih občin in pokrajin. V zvezni ali v federativni državi tudi državni poglavar ne more izvesti državnega prevrata, ker je vsaka

pokrajina središče odpora. V centralistični državi pa je mogoče z enim samim dejanjem zrušiti vse svobode (glej pri nas razne „obznane“ op. ur.).

V federativni (zvezni) državi je centralna oblast zelo enostavna, ker se ima baviti le z malim številom poslov; zato je v federativno urejeni državi zajamčena najširša svoboda vsem.

Federativna (zvezna) država tudi ni posebno naklonjena vojskovanju, dočim v centralizirani državi zadošča volja enega samega človeka, da pahne državo v vojno.

V centralizirani državi se delajo prav radi lahkomišelnih dolgovi za javna dela v le enem kraju, plačevati pa morajo vsi (glej pri nas ameriško posojilo, op. ur.).

Moč federacije obstoji v tem, da veže državljane medseboj s svobodo. Posameznik je navezan na svoj kraj, kjer ima tudi on nekaj besede in se mu ni treba vedno ozirati na „centrum“ (središče države). Ker ljubi svojo občino, ljubi tudi svojo pokrajino in državo.

Federacija omogoča najboljšo upravo države, ker si da vsaka pokrajina lahko take zakone in postave, kakoršne potrebuje ona sama.

Velikim, centralistično urejenim državam preostaja samo ena pot do dobre uprave: vrnejo naj pokrajinam njihovo avtonomijo.

Kdor hoče ohraniti demokracijo (ljudsko samovlado) in kdor hoče ohraniti napredek in svobodo, mora ohraniti oziroma vzpostaviti stare pokrajine in jim dati najširšo pokrajinsko zakonodajno avtonomijo (samoupravo), vzpostaviti mora stare deželne (pokrajinske) zbornice s širokimi pravicami, da bodo mogli uspešno delovati.

Demokratična država more biti le federacija (zveza) svobodnih mest in svobodnih avtonomnih pokrajin.

Federacija omogoča vsakemu delu zveze, da se vlada z ozirom na svoje posebne interese, državi pa daje potrebno moč, da zvezo ohrani. V notranji upravi uživa vsak del tako svobodo, kakor da je neodvisen, zveza z ostalimi deli pa daje posameznim delom moč in ugled velike države. Samo tako urejena država je čvrsta in trajna.“

Širite in citajte „Avtonomista!“

LISTEK.

„Zdravje“. Zdravniški pouk o zdravju in boleznih.

Izdaja društvo za čuvanje narodnega zdravja. Leto XI., XII.

List izhaja mesečno na 2 polah; včasih vsak mesec, ali za 2 meseca skupaj; včasih kar za tri. Gmotno ga podpira ministrstvo narodnega zdravja.

Objavlja dobre članke; ti naj bi se razširili med narod, po njih naj bi živeli, ker resnico je treba 10krat, 100krat povedati, da se prime. Nekateri članki so vredni, da pridejo v šolske čitanke vseh kategorij; tako bi njih nauki in nazoni najprej prišli med ljudstvo.

Drugi članki bi naj v slovenski izdaji lista izostali. Letnik 1921, str. 233 do 244: „Človeške uši“; na strani 236 podoba, ki nam kaže uš v vseh razvojnih fazah. Str. 281—284: „Bolhe in nalezljive bolezni“. Slika, ki je dodana kaže bolho in ličinko pod mikroskopom. Str. 220—224: „Stenice in nalezljive bolezni“. Slika kaže vse razvojne faze

senih cokljah, v katerih dela; te pustijo naj v veži. V Skandinaviji so lesene do malega vse hiše, tudi hoteli. Vse je snažno in čisto. V naših zidanih hišah, posebno v onih, ki se jim reče „Zinskasernen“, posebno po velikih mestih, je brez števila podgan, stenice, ščurkov, miši. Centralna kurjava širi ob svojih cevih iz enega nesnažnega stanovanja stenice v vsa nadstropja. Marsikatera pridna in snažna gospodinja je vsa iz sebe, ko zapazi nenadoma stenice.

Ni toliko kriva lesena hiša, če je vse živo v razpokah, ampak turška, oziroma kitajska dama, ki nima smisla za snago in čistoto. Turške in kitajske deklice naj hodijo tako redno v šolo kot naše, nekaj se jih bo le prišlo, da bodo bolj delavne in pridne ter se vojskovale po noči in po dnevu zoper mrčes in golazen. Članki, ki so namenjeni za manj kulturne kraje, ne sodijo v slovensko izdajo „Zdravja“. V kulturi višje stoječe dežele se je ne morejo navzeti od onih, ki so zaostali.

Fridtjof Nansen navaja v svoji knjigi: „Eskimoleben. Leipzig u. Berlin 1903, G. H. Meyer,“ kaj piše mandarin, ki je študiral na visokih šolah evropskih v

Letnik 1921 str. 221 pisatelj obsoja lesene hiše, „ki se gradé iz desak, gred in plotov. Tako zgrajena stanovanja so polna razpok in lukenj, kjer se naselijo in razmnožujejo razne škodljive živali, zlasti pa miši, podgane in stenice.“ Kot zglede navaja turške in kitajske hiše. Temu nasproti je treba opomniti: Na Slovenskem je precej lesenih hiš, nekatere so stare nad 100 let; če so ljudje snažni, posebno če je gospodinja skrbna in čista, v lesenih bajtah ni več golazni in mrčesa kot v zidanih. V njih se človek prav dobro počuti, če so snažne. Nizozemske hiše so izredno ljubke; gospodinjje pa tudi čedijo in pomivajo noč in dan; noben se ne drzne iti v sobo v le-

Pismo iz kočevskega okraja.

Politika v kočevskem okraju tudi danes ni enotna, kakor ni bila pred vojno: obstoja se vedno politika Slovencev in politika Nemcev. Gospodarski en, je bil okraj nekaj ena celota in je tudi danes. In ravno gospodarski problem se čuti v kočevskem okraju v politiki mnogo bolj kot kje drugod v Sloveniji. In to je razumljivo.

Več kot polovica celega okraja južno od Kočevja obstoja iz „gmajne“, ki je pokrita z brinjem in resjem ter redko praprotno. Po teh gmajnah se stiskajo vasice, po večini brez vode in okoli vasic peščene njive, slabo gnojene, in travniki, kjer se kosi po enkrat. Če je leto kolikortoliko ugodno, se nakosi trave za pet do sedem goved čez zimo, ker pasejo od zgodnje spomladi do pozne jeseni, in pridelata hrane do maja. Od maja dalje žive pa po večini od prodajalne. Takozvani „kočevski gozdovi“ pomenijo za ljudstvo samo toliko, da ne rabi kupovati drv za kurjavo in druge lastne potrebe, kajti kočevski gozdovi so še danes last Auersperga in deloma Grünberga (sedaj „Gorjana“). In zlasti Grünbergovi gozdovi bi malo za sedaj koristili ljudstvu, ker leže daleč v stran od železnice. Lastnik je speljal drčo iz gozdov do ceste Kočevje-Brod in napravil tam žage. Od teh žag lahko speljava les na tri železniške postaje: Kočevje, ki je oddaljeno 28 km, Delnice, približno 15 km in Brod-Moravice, okoli 12 km. Poleg tega vodi pot do teh postaj tako navkreber, kakor da gre v nebesa. Zato je več kot razumljiva želja prebivalcev po železnici, ki bi spojila te kraje s svetom.

Pred vojno je delal gospodar poleti doma, ko pa so se začele lastovke zbirati v jate, je tudi on vzel svoj „koš“ in šel krošnjari, da prisluži toliko za poletje, kolikor je dala njiva premalo. Šli so na Dunaj, v Pešto, Slavonijo, v severna češka mesta in drugod po svetu. Domovina je bila „velika“, kakor so rekli.

Danes je to drugače. Že med vojno, ko so začeli instinktivno slutiti, da bo Avstrije konec, so s skrbjo v očeh spraševali: kaj bo pa potem? Zemlja nerodovita, družine obilne, v okraju skoro nobene obrti — vse je slonelo na krošnjarstvu! Res, da je nova država tudi dosti „velika“ a kaj, ko ti kraji po večini niso ugodni za „krošnjarstvo“, kjer pa so, kakor na primer Zagreb, je pa krošnjarstvo prepovedano. Dunaj in

Pešta sta danes „inozemstvo“; sicer jim dovoljujejo krošnjariti, vendar pri tej valuti škoda za trud in čas. Na Češko, kjer bi se dalo kaj zaslužiti, ne dobijo potnega dovoljenja. Od danes na jutri pa ne morejo postati vsi rokodelci in obrtniki, kakor se ne morejo na mali spremeniti v dobre gozdne in fabriške delavce, zlasti ker gre tu za gospodarje, ki so že vsi več ali manj v letih.

Da igra pri takih razmerah kaka teoretična politika bolj podrejeno vlogo, je razumljivo, kakor je razumljivo, da bi pozdravili železnico, naj jim jo da, kdor hoče. (Od železnice si obetajo vse, dasi točno ne vedo, kako naj bi jih rešila.) Jasne konture daje politika predvsem v dveh smereh. Slovenski del okraja (govorim samo o slovenskem) je bil pred vojno politična trdnjava SLS. Pri volitvah v ustavodavno skupščino pa je dobila močan odstotek glasov S. K. S. In to iz dveh nekoliko zavutih motivov. Prvič, ker je bil narod, kakor povsod, tukaj tudi še zato proti vojni, ker je videl v Avstriji zagotovljen svoj gospodarski obstanek in je krivil tiste za izbruh vojne in razpad Avstrije, ki so vojno „naredili“. In to je bila bajda SLS. In drugič, ker se je, kakor so mi povedali, agitiralo proti SLS s tem, da je dr. Korošec prodal Slovenijo Srbom. Zato je silno vlekla parola „samostojnih kmetov“, kajti pod temi „samostojnimi kmeti“ si je predstavljal narod nekako neodvisno slovensko kmetско republiko, ki bo le v rahlih stikih s Srbijo. Kajti vsled slabih prometnih zvez z ostalo Slovenijo je imel narod tukaj ob hrvaški meji pred vojno mnogo stikov s Hrvatji. Za Srbe narod ni vnet kljub obstoječemu slovensko-srbskemu prijateljstvu. To tem manj, če se pomisli, da so tukaj reprezentirali Srbe srbski mešetarji tam doli od Vrbovskega, za katere je veljalo skupno ime „Jovica“. Po volitvah ni bilo več menda nobenega poslanca SKS v teh krajih, minister Pucelj je bajda izjavil, da mu je irelevantno, kod pojde železnica, in „samostojni kmetje“ so glasovali za ustavo, ki hoče ubiti samostojnost Slovenije. Zato je SKS v teh krajih samo še spomin, in sicer neprijeten, glasove bo dobil tisti, ki bo delal za federacijo države in ki bo pokazal umevanje za včasih jako različne potrebe posameznih pokrajin, in tudi te, ne pa za navaden centralizem, ki slabo prikriva razne imperijalistične namene.

Škodljiva brezbriznost.

Vsi vemo, da je danes boj za obstanek jako težaven. Uradnik se ne more več ganiti pod težo dolgov, kmet spoznava danes, da so ga v vojni dobi silno opetnjastili, ko so mu plačevali njegovo dobro blago z velikim številom ničvrednih papirnatih kron in pritiska kljuge od posojilnice do posojilnice, delavec pa sploh nikdar ni imel nič dobrega na svetu.

Skrb za vsakdanji kruh je naše ljudstvo danes tako potrla kakor še nikdar poprej. Vse stoka in zdihuje: Kaj bo, kaj bo?

Tudi pred vojno se nam navadnim zamrlanom ni godilo ravno predobro in prestali smo marsikako težko preskušnjo. Toda tako potrta nismo bili nikdar, kakor je splošno danes ves svet, in kljub svoji revščini smo se vendarle še kolikor toliko zanimali za javno življenje in za razne dogodke v svetu.

Danes je to drugače. Začni danes pripovedovati kaj o centralistični vladi in o njenih napakah. Gledal te bo in gledal in poslušal z odprtimi usti. Rekel ne bo nič. Šele po dolgem

deloma so propadla in se zrušila v škodo javnega blaga. Naša kraljevina bi morala samostane podpirati, jim pomagati, da se zlasti po južnih od Turkov opustošenih krajih naselijo, da si pozidajo poslopja strogo po higienskih predpisih, ter da tako vplivajo na narod skoz mogoča desetletja. Lepa, zdrava stavba je nema pridiga zapuščenim okoličanom, kako da ne smejo svojih koč in bajt postaviti. Vsaka katoliška redovna naselbina v južnih delih kraljevine bila bi visoka šola kulture. Dobro organizirane redovne hiše bi več koristile nego vse pridige po časnikih o čistoti in snagi, več nego zdravniške komisije in razni kurzi.

„Društvo za čuvanje narodnega zdravja“ ima velik, bogat, hvaležen delokrog, če se zanima za potniške vlake na jugovzhodu Slovenije v smeri proti Belgradu. Med potniške vlake štejemo osobne in brzovlake. Društvo bi si pridobilo velikih zaslug, če bi doseglo, da bi na glavni progi od Zagreba naprej vlaki točno prihajali in odhajali. Če na glavni progi ni reda, kaj šele na stranskih. Narodno zdravje se ne čuva, če ima brzec po 4 ure in še več zamude.

obotavljanju in premišljevanju te bo vprašal: »Slišite, gospod, kaj pravite, po čem bo o božiču špeh?

Pri kmetih je isto, pri obrtnikih je isto, pri delavcih je isto.

Vse potrto, vse obupano, nikjer življenja!

Ta žalostni pojav nam je razumljiv, pravimo pa še enkrat in še enkrat, da ta pojav ni zdrav. Tako mrtvilo nas ne more pripeljati drugam kakor v pogubo.

Danes se mora vsak odrastli človek zavedati, da je državljan. Danes imamo sicer državo, v kateri se demokratizem nesramno izkorišča, a vendar imamo demokratično državo, v kateri odloča državljan pri volitvah. Če se državljan zaveda v polni meri ne le svojih dolžnosti, da plača davek in da odsluži vojake, ampak če se zaveda v polni meri tudi svojih državljanjskih pravic, zlasti svoje volilne pravice, potem bo tudi vedel, da je le on in edino on sam sokriv in soodgovoren, če se mu slabo godi!

Z razumljivim, a popolnoma brezplodnim in brezkoristnim javkanjem in stokanjem ne pridemo nikamor. Dokler bomo samo tarnali in obupovali, bo ostalo vse, kakor je. **Mi se moramo vsi zavedati, da smo mi vsi državljani, ki svojo usodo sami določamo, zlasti pri volitvah.** Kakoršne poslance si bomo izvolili, tako vlado bomo imeli! Svojega zla in svojega gorja, ki nas tare, smo krivi večjidel sami, ker se za javne zadeve vse pre-

malo brigamo, ali bolje rečeno: ker spimo!

Reci danes komu, da je vlada odnesla denar bolniške blagajne iz Ljubljane preko Zagreba v Belgrad — ali mislite, da se kdo zgane? Da, zgane se in te vpraša: »Po čem pa je moka!«

Pa reci danes komu, da hočejo zapreti v Ljubljani bolnišnico. — »Slišijo, gospod, ali bo obleka kmažu ce-nejša?«

Pa reci danes komu, da je n. pr. dr. Zerjav ali pa minister Pucelj vsako uro petkrat umoril svojo mater — »jej, jej, je že tako božja volja!«

Zaspali in brezbrizni državljani pa niso državljani, ampak so uboge živali, ki jih lahko vsak bije in tepe po mili volji in ima tudi prav, če jih tepe. Zakaj se pa ta žival ne zgane? Najpohlevnejši cucek te ugrizne, če ga biješ preveč, samo slovenski državljan spi trdno in nevzdramno politično spanje in mirno nastavlja še drugo plat, da jih še tam dobi. A kolikor več jih dobi, tem trdnejše spi...

Ljudje, tako ne sme iti dalje! Vzdramate se že vendar enkrat in se začnite zavedati, da vam je Bog dal moč, da z njimi mislite. Res je, da lačen in raztrgan človek nerad misli, ampak enkrat mora začeti tudi misliti, če ne, ne bo nikdar sit in oblečen.

Brigajte se torej nekoliko tudi za javne zadeve in zavedajte se, da ste odločujoči državljani, ki sami sklepa-jo o svoji usodi! Pomagati si morate sami, zanašanje na tujo pomoč je sramotno in nedostojno!

Naš kmet in volitve.

Za pojmovanje stališča, ki ga zavzema slovenski kmet nasproti državopravnim problemom, je jako podučen njegov pogled na bodoče volitve v oblastne skupščine in državni zbor.

Sicer se jasno zaveda parcelacije Slovenije v dva dela, navzlic temu in pravzaprav ravno zaradi tega pa komaj čaka volitev v oblastne skupščine. Od teh volitev pričakuje, da mu bodo zopet dale „svojo vlado“ v Ljubljani. Dobro občuti, da je delitev Slovenije delo Belgrada in je prepričan, da bodo slovenski poslanci zopet popravili, kar je skvaril Belgrad, in vzpostavili združeno Slovenijo. Vsakemu se zdi nekaj naravnost nemogočega, da bi bil predsednik slovenske vlade v Ljubljani zopet kak od ministrija postavljen uradnik, ne pa od ljudstva izvoljen poslanec kakor je bil nekaj deželni glavar. Zato, kakor rečeno, težko čaka na te volitve, od katerih si obeta poleg zopet združene Slovenije poprave vseh napak, zlasti na gospodarskem polju, ki jih je zagrešila ustavodajna skupščina in sedanja centralistična vlada.

Nasprotno pa je videti, da vlada prav malo ali pravzaprav nič zanimanja za volitve v parlament. Stalni refren vsega dokazovanja je sledeči: „Kaj nam pomagajo te volitve, ko je pa onih doli več in lahko sklenejo kar hočejo. Če bomo volili kake poslance, ki jim ne bodo po volji, jim bodo zopet razveljavili mandate in konec bo. Seveda, če bi vsaj cela Slovenija volila svoje po-

slance, ki bi nas doli zastopali, bi mogoče še bilo kaj, tako pa, ko smo vsi razbiti, imamo celo svoje ljudi, ki so proti nam!“

Iz tega se jasno vidi, da je neprijetno uplivalo na prirojeni pravni čut našega kmeta razveljavljanje komunističnih mandatov in mu vzelo še tisto malo zaupanja do centralne vlade, ki ga je morda eden ali drugi imel. K temu nezaupanju se je pridružil popolnoma pravičen občutek, da je po sedanjih ustavi Slovenija majorizirana in da ne more priti do izraza stališče Slovenije, ko so proti Sloveniji celo slovenski poslanci: demokrati in samostojneži.

Zato pa lahko demokrati in samostojni kmetje pričakujejo brez nemočnosti volitev v oblastne skupščine in državni zbor: naš kmet je že sodil in obsodil. Še celo sporadični magnati, ki so včasih nalik srednjeveškim vitežkim gradovom teorizirali okoli in tvorili „trdnjave“ liberalizma, obračajo hrbet brezglavi slovenski demokratični gospodi. Dasi slovenski kmet ni volil komunistov in jih tudi v bodoče ne bo, je imel gotove simpatije do njih, kajti naš kmet dela, trdo dela, in mora v obče navzlic temu več kupiti, kot pa prodaja. Te simpatije do komunizma so se vsled razveljavljanja komunističnih mandatov le še povečale; ljudstvo pa je splašeno, zato si ne upa tega javno pokazati in le na tihem govori o tem. Da ne vlada popolna jasnost o slovenskih socijalistih, tega so krive slovenske opozicijske

„North China Maily News“ 1891 o misijonih. Pravi med drugim: „Veliko milijonov dado usmiljeni Evropejci in Amerikanci za kitajske misijone. Koliko tega ostane, da se pomaga v nadlogah? Kajti računati je treba, koliko stane prehrana misijonarjev, njih žena in otrok; koliko zidanje mogočnih njih stanovanjskih hiš in sanatorijev; porto in papir za misijonska poročila.“ Mandarin pozna kot se vidi le nekatoliške misijone in prizna, da zidajo velike hiše, lepe sanatorije, ki odgovarjajo higienskim predpisom ter branijo dostop golazni: stenicam, bolham, ki prenašajo bolezn. Sem treba šteti seveda tudi podgane. Če nekatoliški misijoni zidajo na Kitajskem vzorne stavbe, in učé domačine, kakšna da bodi zdrava hiša, so že nekaj storili zanje. Mandarin je pa tudi v Evropi lahko videl, če je z odprtimi očmi stopal po mestih, da so katoliški redovi povsod, kamor so prišli, postavili velike kolikor mogoče higienskim predpisom ustrezajoče samostane in bolnice ter narode učili, kako se živi zdravo na tem svetu, ne le kako da se pride v nebesa. Vlade so ta poslopja konfiscirale in prevzele, deloma so v njih namestili urade in šole,

deloma so propadla in se zrušila v škodo javnega blaga. Naša kraljevina bi morala samostane podpirati, jim pomagati, da se zlasti po južnih od Turkov opustošenih krajih naselijo, da si pozidajo poslopja strogo po higienskih predpisih, ter da tako vplivajo na narod skoz mogoča desetletja. Lepa, zdrava stavba je nema pridiga zapuščenim okoličanom, kako da ne smejo svojih koč in bajt postaviti. Vsaka katoliška redovna naselbina v južnih delih kraljevine bila bi visoka šola kulture. Dobro organizirane redovne hiše bi več koristile nego vse pridige po časnikih o čistoti in snagi, več nego zdravniške komisije in razni kurzi.

„Društvo za čuvanje narodnega zdravja“ ima velik, bogat, hvaležen delokrog, če se zanima za potniške vlake na jugovzhodu Slovenije v smeri proti Belgradu. Med potniške vlake štejemo osobne in brzovlake. Društvo bi si pridobilo velikih zaslug, če bi doseglo, da bi na glavni progi od Zagreba naprej vlaki točno prihajali in odhajali. Če na glavni progi ni reda, kaj šele na stranskih. Narodno zdravje se ne čuva, če ima brzec po 4 ure in še več zamude.

Brzec, ki je pred vojno prevozil pot v 9 urah, naj bi jo sedaj normalno v 13. prevozi jo pa, da doda samovoljno še 4 ure. „Samovoljno“; ker poučeni ljudje pravijo, da bi šlo navzlic obrabljenim strojem normalno in gladko, če bi bilo kaj dobre volje in vesti. Potniki pri takih zamudah neznansko trpe radi vročine, ali dežja, vdihavajo z bacili pomešani prah, ki se valji po vagonih, si nakopavajo prehlajenje in trganje, ker je vse odprto navskriž.

„Društvo“ naj bi doseglo, in naj bi se borilo do končne zmage, da se po nekaterih oddelkih ne bi smelo pušiti. Proti humaniteti in proti najpriprostejši obzirnosti je, da ni bolehen, slaboten potnik v nobenem kotičku varen pred tobakom in dimom ter pred ostudnim pljuvanjem po tleh. Pred vojno je bilo na Francoskem normalno, da se v vlakcu ne sme pušiti; oddelki odločeni za kadilce so imeli zunaj in znotraj napise; menda je še tako zdaj. V naši kraljevini ni tablic z napisom: „za kadilce“; če pa so, se nobeden zanje ne zmeni. „Društvo“ naj bi agitiralo toliko časa, da bi doseglo svoj namen: brzovlaki bi morali imeti po več vagonov tretjega

razreda ne samo enega. Kdor ni tega skusil in doživel, si težko predstavlja tak vagon natlačen z ljudmi in prtljago zunaj in znotraj, spodaj in zgoraj in ob straneh; багаže vzemo potniki seboj poljubno, nobeden se zato ne zmeni, da jo odda v za to odločeni vagon; zato se je nabere cel strib; in marsikateri potnik mora stati stisnjeno na nogah po 6, 8, 10 ur nepretrgano, drugi sede na stopnicah ter so ponoči v nevarnosti, če malo od trudnosti zadremajo, da omahnejo in pridejo pod kolesa. In še nekaj: po noči ni luči; tema! Koliko zdravja se zapravi vtem prepihu; v črnem sajastem z žarečimi iskrami napolnjenem dimu, ki bruha iz stroja v vagon!

Najbolje bi bilo, da bi se odpravili razločki razredov; v zares demokratični državi ne sme biti ne prvega ne drugega ne tretjega razreda. Kdor se v brzcu vozi, se čuti pri nas velikega gospoda, ker ima dovolj denarja za I. ali II. razred; ali se čuti ponižanega, razjarijenega, da se mora stlačiti v en edini vagon III. razreda.

Vozni red kaže v naši pretežno kmetijski državi do 5 brzovlakov v eni

stranke same, ki niso do danes točno pokazale na vlogo, ki jo igrajo ti državotvorni elementi v belgrijskem parlamentu. Pristašev sicer socialisti med kmeti res nimajo, vendar dobi človek iz pogovorov občutek, kakor bi se tudi socialistom godila nekaka krivica.

Glasovalo bo ljudstvo za avtonomistične stranke, vendar naj tudi te ne

Paberki.

Ministrstvo poljoprivrede in voda je precej izgubilo na svojem ugledu, odkar so se pojavili različni vremena krivi preroki in razni razlagalci Heršlovega vremenskega ključa. Da ministrstvo svoj ugled zopet pridobi, bo vzelo prerokovanje vremena v svoj monopol, izdal se bo poseben vremenski ključ, koledarji se bodo predlagali v cenzuro, vremena krivi preroki pa preganjali z batinami. Potem bo letina izvrstna, samostojnežem bo ljubko sijalo rumeno solnčice, na protidrjavni element pa bodo treskale strele.

G. minister Pucelj je sklenil kompromis z majevimi hrošči, ker je sitno paziti na vsako četrto leto, ko se pojavljajo hrošči, in izdajati tozadevna navodila. Po tem kompromisu bodo hrošči napadali le protidrjavne elemente. Kdo pa ima „vremena“, da bi pazil na hrošče, ko je pa v ministrstvih toliko drugih „kebrov“.

Pri železnici plačujejo uradnikom za celo nočno službo po dve kronici in mesečno za obleko deset kronic. Državotvorcem pa izdajajo brezplačne vozne listke.

V nedeljo zvečer mirno zaspita ministri g. Pucelj in g. dr. Žerjav, ker vešča, da ju prihodnji dan, v ponedeljek, ne bodo pikali sršeni in ose. G. Pucelj se tolaži s pregovorom: „Ni najslabši sad, ki ga ose pikajo“; dalekovidni g.

pozabijo dvojega: prvič, da na najširšem avtonomističnem stališču neomajno vstrajajo in se tudi res bore za avtonomijo, drugič pa, da ne pozabijo socialnega programa, ki je danes ravno tako pereč kakor prvi. Ljudstvo je doživelo v zadnjih letih preveč razočaranj in postaja nezaupljivo.

dr. Žerjav pa se boji za svojo kožo, ker gorje mu, ko bi njega, ki je najboljši, najslabši sad, ti sršeni pojedli do peška.

V civiliste preoblečene vojake pošiljajo na razne slavnosti, na ljubljanskem južnem kolodvoru pa vojaška straža... Straža pa je že taka, da bi ves ginjen iz ljubezni do države zapel: „Moj fantič se pa izmed vseh pozna, strgan, strgan jopič ima.“ Uju!

Hrvatski demokrati listi še vedno ne pišejo v ekavščini, naši jutrovcji pa že zdavnaj v jugoslovanskem volapuku. G. dr. Ilešič, ki ste v Zagrebu, zastavite svojo mogočno besedo in pomedite v svoji bližini.

Draginja. Tole se je zgodilo v ljubljanski okolici: Neki posestnik je hotel prodati mesarju kravo. Ponužil mu jo je za 5000 K, pa mesar jo je smehljalje odklonil. Pametni mož je zaklal kravo doma, prodal po 28 K kilo mesa, skupil za kravo do 11.000 K, in ostala mu je še koža, rogovi in druga drobnjav, med tem ko je mesar prodajal meso po 60 K. Imena tega posestnika davkarskim uradnikom na ljubo ne izdamo, mesarje pa itak varuje g. Pucelj. Da, da, dobro je imeti mesarja za patrona in pod njegovim varstvom flikati hlače. Uradnikom in delavcem, ki si družega mesa ne morejo kupovati, in kmetom, ki morajo pod ceno prodajati živino, pa kličemo: Hic Rhodus, hic salta. (Tukaj je Rhodus, tukaj poskoči.)

Dnevne vesti.

Neverjetnosti iz davkarije. Ne daleč od Ljubljane leži prijetna vas ali trg Borovnica. Kraj je prav lep in prijeten in ljudje so pridni in delavni. Kljub temu pa ne plavajo v bogastvu, s čemur seveda ni rečeno, da so tam sami berači. Davčna oblast pa smatra Borovničane očividno za same ameriške milijarderje, sicer ne bi bilo mogoče, da je natožila Borovničanom do 8 milijonov kron dohodninskega davka! Tako n. pr. mora plačati neki kmet, ki je pred nedavnim časom pogorel in moral vsled tega prodati dober del leša iz svojega pred vojno kakih 10 tisoč kron vrednega gozda, da si je postavil nov dom, reci in piši: nad 120 tisoč kron dohodnine! Na ta način so seveda kmalu milijoni skupaj. Na drugi strani pa javni nameščenci jokajo in stradajo, da ne morejo živeti, ker so preslabo plačani. Vprašanje: Kam pa gre tedaj ves ogromni davčni denar iz Slovenije?! Če že ena sama vas kot je Borovnica, plača milijone, koliko plača še le cela Slovenija! Ne gradi se pri nas nič, ceste so zanemarjene, vode se ne

uravnavajo, mostovi se ne popravljajo, kam gre torej vse? To bi mi radi vedeli. **Košarna hrušk za davke.** Kot neko pojasnilo k zgornji notici o davkih v Borovnici pa naj služi sledeča dogodbica iz belgrijske okolice, ki jo objavlja belgrijski list „Politika“: „V belgrijski okolici ima neki Belgričan lep kos zemlje in sadni vrt. Zemlja mu je dala letnega dohodka nad pol milijona kron. Davka so mu naložili le 600 kron. Da plača ta „ogromni“ davek, je dal belgrijski gospod natrgati košarno hrušk, ki jih je prodal za 600 kron in evo! — davek je bil plačan. Pri nas se meri tako — tam doli pa tako, ker smo „enakopravni in ravnopravni“ državljani! **Lesene hišice za uradnike.** Od ugledne strani smo prejeli na razpolago zanimivo poročilo o lesenih hišicah za uradnike v Jugoslaviji. Nemški strokovni list „Deutsche Bauzeitung“ z dne 30. avgusta t. l. namreč javlja: „Društvo jugoslovanskih državnih uradnikov v Belgradu je prosilo v svoji jugosl. ministrskemu svetu predloženi spomenici o sta-

novanjski bedi za dovoljenje, da si sme nabaviti lesene hišice iz Nemčije v vrednosti 10 milijonov zlatih mark. **Te lesene hišice bodo služile samo za državne uradnike v Belgradu.** Kakor poročajo listi, je vlada društvu obljubila, da bo prošnjo ugodno rešila. Za nemško lesno gradbeno umetnost se bo torej odprl v Jugoslaviji ugoden trg. — Torej samo za Belgrad. Državni uslužbenci v Zagrebu, v Ljubljani itd. namreč niso uslužbenci tiste države kakor oni v Belgradu...

Stari avstrijski oficirji-upokojenci in oni, ki niso bili upokojeni, preživljajo težke dni. Kakor znano, je služilo v Avstriji lepo število Slovencev, Hrvatov in Srbov v armadi. Po prevratu oziroma po razpadu avstrijske monarhije so te ljudi razdelili na dva dela: En del je nova država SHS sprejela v svojo novo „jugoslovansko“ armado, drugi del pa je bogve iz kakšnih vzrokov od sprejema odklonila. Po mirovni pogodbi pa so takozvane „nasledne“ države dolžne te ljudi primerno preskrbeti. Tej svoji dolžnosti se je naša država bolj v skromni meri odzvala, ker je tem ljudem odmerila take „pokojnine“, da so za življenje premajhne, za smrt pa prevelike. Ker pa so ti gospodje ravno tako našega rodu in kri naše krvi, bi bilo pač umestno, če bi se kakšen poslanec nekoliko pobrigal za materijelno stanje tudi teh „državnih preskrbljenec“ in pristojno oblast opozoril tudi nanje. Mi se bomo z zadevo še pečali, ko dobimo potrebne podrobne podatke.

Jako dobro se godi državnim uradnikom v Sloveniji. To sklepamo iz tega, da se do danes še nihče ni javno pritožil, da mu gre slabo.

Gospod minister Pucelj na Bledu. Na male maše dan so priredili na Bledu

Gospodarstvo.

Zakaj pada dinar?

V Belgradu se je nedavno mudil švicarski bankir g. L. M. kot zastopnik velikega švicarskega bančnega sindikata (zveze). Tega gospoda, ki je v bančnih vprašanjih gotovo prvovrsten strokovnjak (sicer ga švicarska bančna zveza ne bi bila pooblastila, da jo zastopa), je obiskal urednik belgrijskega lista „Beogradski Dnevnik“ in ga prosil za njegovo mnenje o padcu vrednosti našega denarja. Švicarski bankir je urednikovi prošnji ustregel in mu izjavil sledeče:

„Dinar danes ni samoostojna edinica na denarnem trgu. V trenutku, ko je Srbija prevzela nasledstvo v nekaterih deželah bivše avstro-ogrške monarhije, je stopil dinar v vrsto „bolnih“ valut, ki so bile organično zrastle z na smrt obsojeno avstrijsko krono in z nemško marko. Nekaj časa je dinar nekaj veljal zaradi moralnega kredita, ki ga je uživala Srbija pri svojih zaveznikih. Poleg tega je vrednost dinarja podpiralo prirodno bogastvo jugoslovanskih dežel.

Ta kredit pa ni dolgo trajal. Svet je kaj kmalu spoznal, da se v Jugoslaviji zelo slabo gospodari. To spoznanje je omajalo zaupanje v dinar.

velik kmečki tabor s premiranjem goved. Gospod minister se premiranjia ni udeležil.

Sirote vojaških gažistov — preskrba. Po še veljavnem avstrijskem preskrbninskem zakonu imajo sirote po voj. gažistih (častnikih, voj. uradnikih, gažistih brez čina) pravico do vzgojevalnine do izpolnjenega 24. leta starosti ali do prejšnje preskrbe. Kot preskrbljene se smatraji sirote, ki nastopijo javno ali privatno službo s plačo, mezdo, adjutom ali dnevniino, ki vstopijo v vojsko, v vojaški ali javni civilni zavod z brezplačno oskrbo, v semenišče ali samostan, ki se učijo pri trgovcu, obrtniku ali umetniku, ki jih popolnoma oskrbuje, ki izvršujejo trgovino ali obrt, dalje ženske sirote, ki se omožijo itd. — Nakazujoča oblast je dognala, da mnoge stranke niso prijavile takih izprememb. Zato odreja pokrajinska uprava, da imajo vpslati vse vdove vojaških gažistov, ki prejemale za svoje otroke vzgojevalnino (enako varuhi za obojestranske sirote po gažistih) najkasneje do 20. septembra 1922 „Računskemu oddelku delegacije ministrstva financ (vojaške mirovine) v Ljubljani“ kratko nekolekivano prijavo s sledečimi podatki: 1.) Imena in rojstni datumi otrok; 2.) s čem se peča sirota (poklic) in od kdaj; 3.) dohodki iz tega poklica; 4.) kje biva in v čigavi oskrbi je sirota; 5.) knjižni izpisek glasom zadnje ček. nakaznice. — Podatki naj bodo točni in strogo zanesljivi, ker bo izvršena kontrola. Strankam, ki te prijave ne bi vpslale, bi se ev. uknilo izplačevanje vzgojevalnine za sirote starejše več nego 16 let.

Nova kočevska železnica. Kakor izvemo iz dobro poučenega vira, začno graditi novo kočevsko (Puceljevo) železnico že prihodnji teden.

in toliko v nasprotni smeri: brezdvomno nekaj abnormalnega. Dokler bodo ti ropotali po naši domovini, dokler bode dominiral spalni voz in obedni voz, kjer se plača za kosilo ali večerjo brez pijače 25 dinarjev.

„Društvo za varstvo narodnega zdravja“ ima lepo polje delavnosti v osebnih vlakih. Kdo se zmeni, kakšni da so kloseti na njih? Kdo se zmeni, kako se pljuje pot leh; kdo se zmeni za prtliago; osebni vlaki so pravo gnezdo vseh mogočih bacilov. Pa to še ni vse! Komaj dobro začne pihati vlak od Zemunna gori, stopi v vagon prepoten mož, z leseno posodo v roki in vrčkom: „ladna voda“. In ker je vroče, skoraj vsak hoče „ladne vode“. Ni slaba kupčija to: za par požirkov 2 kroni! Pa kakšna „ladna voda“! Z roko gre mož v leseno posodo, zajame vodo, z drugo roko obriše vrček, da kaplje ne padejo na obleko; tisti ki vodo pije, prime vrček z umazano, sajasto, od tobaka smrdiščo, včasih še masno roko in meni nič tebi nič vodo izpije. Pride drugi, tretji, deseti, ki pije „ladne vode“. Ne očisti si nobeden ne rok, ne ust, ne vrčka; tako se bolj in bolj nabirajo v leseni posodi

z „ladno vodo“ vsi bacili, vsa nesnaga onih, ki so vodo že pili. Vrček se prav za prav samega izplakuje v „ladni vodi“ tako da oni, ki dobe zadnje požirke „ladne vode“, pijo samo pomije, konglomerat vse nesnage od rok in ust prejšnjih pivcev. Na dnu se mora nabirati bacilov od jeftke, od sifike, od tifusa itd. za cel muzej; vse to gre v želedec onih, ki dobe zadnje vrčke „ladne vode“. Pa se kdo čudi, odkod bolezen. Mož zadovoljno tlači v žep zamazane pol dinarske papirje in si napolni na prvi postaji posodo z novo „ladno vodo“; oziroma mu tega niti treba ni, z „ladno vodo“ si je za danes dovolj zaslužil. Nastopi drug akter, mož v najlepših letih, čedno oblečen, v cinasti posodi ponuja „sladko“. Menda malinovec, mešan z vodo. Slovenec v Sloveniji rajše dela, kot da bi kakor Ganimed „sladko“ prodajal. Se mora rentirati; en mal vrček 1 dinar; z roko prodajalec ne sega sicer v posodo, ampak en vrček je za vse, za mlade in stare, bolne in zdrave, moške in ženske, čiste in umazane. V pol ure ima Ganimed posodo prazno, s svojim smehljačim živahnim nastopom si je igraje zaslužil, kolikor rabi za en dan,

pa še več. Od Broda gori proti Zagrebu beračijo po vagonih izpiti berači, invalidi brez konca in kraja. Potniku, ki je navajen na čistejše razmere, se vzdiguje ob teh prizorih:

„Društvo za čuvanje narodnega zdravja“ ima po železnicah celo misijonsko polje. Dosedaj še npreorano, neobdelano. Zakaj? Zato ker se na Hrvatskem, oziroma v Slavoniji, nobeden, ki spada med inteligenco, ne vozi v III. razredu. Kdor je malo študiral, hoče biti nobel, gre v II. razred. Inteligenca razmer in razvad v III. razredu ne pozna, jih ne mara poznati, kot da je pod njeno častjo stopiti med narod. Niti duhovščina ni izvzeta. Pravijo: naš narod hoče, da je inteligenca nobel, da se vozi v II. razredu. Prav, prav, če se inteligenca ne zna z drugim ponášati nego z usnjato blazino. Zato ima inteligenca tudi tolik vpliv na narod.

Brzei in luksuzni vlaki s I. in II. razredom v kmečki državi: znak parvenijev. Osebni vlakji kotišča bakterij in bacilov: znak da se ni začelo „Društvo za čuvanje narodnega zdravja“ praktično reševati svoje zadače: reševati posameznika, ga učiti in vzgajati.

To nezaupanje v solidnost jugoslovanske države so pa še prav posebno povečali notranji boji med Hrvati in Srbi, ki so našli močan odmev v svetovnem časopisju. To so bili glavni vzroki, da se je začela vrednost jugoslovanskega denarja krhati. Dalje je videl svet, da nihče ne izkorišča prirodnega bogastva v državi; videl je, da je promet slab in da država živi že štiri leta brez proračuna. Vsled tega je izginil še zadnji ostanek moralnega kredita.

Poleg tega je objavljalo evropsko časopisje dan za dnem eno ali drugo korupcionistično afero, to pa na podlagi poročil iz jugoslovanskih listov. Resnica je sicer, da razmere danes niso nikjer normalne in da so vse države vsled vojske demoralizirane. Ne vem sicer, če je v Jugoslaviji v tem oziru slabše kakor povsod drugod, a gotovo je, da se nikjer ne sliši toliko o raznih „aferah“ kakor pri vas v Jugoslaviji in da se nikjer ne poskuša različne afere s tako vnemo „potlačiti“ kakor v Jugoslaviji, namesto da bi vsako „afero“ razčistili pred sodišči ali pa v parlamentu. Vse to so zelo neugodni momenti, ki ne morejo dobro uplivati na vrednost denarja.

Vašo državo smatram za evropsko Kalifornijo (najbogatejšo deželo). Na Jugoslavijo obračajo svoje poglede vse one države, ki morejo žito kupovati. Izvoz iz Jugoslavije bi torej lahko znatno vplival na dvig vrednosti denarja. Medtem pa je jugoslovansko časopisje samo objavilo, da vlada v Jugoslaviji v nekaterih krajih lakota. Žita željna Evropa takim poročilom sprva kar verjeti ni mogla, a zastonj je pričakovala točnih uradnih pojasnil o pravem stanju stvari. Namesto točnih in zanesljivih statističnih podatkov o stanju žetve v Jugoslaviji pa smo čitali uradno izjavo jugoslovanskega ministra za kmetijstvo, da tudi on sam ne ve, kako stoji žetev, ker nima statističnih podatkov.

Ta izjava je pomenila za vrednost dinarja strašen udarec. Jugoslovanska valuta se je začela rušiti v svojih temeljih. Pa prišli so še novi udarci. Dunajska „zveza upnikov“ (Wiener Kreditoren-vereinigung) je opozorila javnost, da vlada kraljevine SHS ne plačuje svojih dolgov za razne nabave in da je prišlo veliko število domačih in tujih tvrdk v zelo težak položaj, ker so vložile na stotine milijonov v blago, dobavljeno jugoslovanski državi, a ta svojih obveznosti ne plačuje in ne izpolnjuje.

V trgovini pa se ne vpraša, če je trgovec plačal svoje uslužbenca, ampak vpraša se, če je on plačal svoje dolgovne in obveznice. Kdor svojih obveznosti ne poravnava v določenem roku, tega se smatra za insolventnega (ki ne more plačati) in tak trgovec mora v konkurz brez ozira na to, ali ima kje kakšen denar skrit in če je plačal svoje delavce. Moderna država ni nič drugega kakor velikansko trgovsko podjetje. Kadar se zve, da kdo ne more plačati svojih obveznosti ali pa jih ne plačuje redno, takrat začne padati zaupanje v njegovo plačilno možnost in dotični trgovec je ob kredit. Tako je tudi v državi. Jugoslovanska vlada je napravila veliko napako, da je zmetala silne milijone za intervencije na borzi skozi okno, namesto da bi bila s tem denarjem poplačala vsaj en del svojih dolgov.

Na vprašanje urednikovo, kaj misli o ameriškem posojilu, pa je odgovoril švicarski bankir:

„Dovolite mi, da se poslužim zopet primere s trgovcem. Njega ne more rešiti okolnost, če svoj dolg pokriva z novim dolgom. Če dobi trgovec posojilo za investicije, ga dobi v nadi, da se bo njegovo podjetje z izkazano pomočjo razvilo in oživilo. Jugoslovanska država pa hoče z investicijskim posojilom plačati svoje dolgovne, ker ni sposobna, da jih plača iz svojega rednega proračuna. Zato pravim: Ne pripovedujte nikomur, da boste s posojilom plačevali svoje dolgovne, da ne izgubite zadnjega ostanka kredita.

Veliki denarni zavodi še danes dovoljujejo kredite prav radi, samo če vedo, da bodo točno prejeli obresti. Vaši vladi pa v tem oziru nihče več ne verjame.

Naglašam: vladi! V sposobnost države, da lahko plača, pa verjamemo. Država je tako bogata, da lahko plača vse dolgovne. Toda vaši upravitelji so za nič. Torej jih zapodite, dokler vam ne

uničijo vsega. Tudi jaz vržem brez mišlosti na cesto vsakega, kdor mi dela škodo.“

Krona raste! Naša krona je dosegla pretekli teden v Curihu vrednost 1,95 švicarskih frankov (za 100 kron). To smo mi predvideli že takrat, ko smo pisali, da bo vlada v špekulacijske namene vrgla skozi okno nekaj dolarjev iz ameriškega posojila. Kadar bo pa dolarjev zmanjkalo, in to bo razmeroma kmalu, bomo pa zopet zaobrnil nazval. Pri blagovnih cenah se dvig kronske vrednosti še prav nič ne pozna in se zaradi večnega zviševanja trošarine in carine itd. tudi ne bo.

Vrednost denarja. V Curihu je veljalo v četrtek 100 naših kron 1 frank 95 centimov. Krona se je trenutno dvignila. — V Zagrebu je veljalo v četrtek: 1 dolar okoli 300 kron, 1 lira 14 kron, 1 češka krona 10—11 kron.

Žitne cene. Pšenica do 1850 kron, koruza povprečno 1500—1530 kron, oves do 1400 kron, moka št. 0 pa 2800 kron.

Cena živine. V Mariboru so se prodajali: debeli voli po 36 kron kilo žive teže, poldebili 30, debele krave 25, molzne 23. Cene so znatno padle.

Obrtna razstava v Mariboru. Ker je zaradi deževnega vremena zlasti okoličanom obisk obrtne razstave zelo otežkočen, je vodstvo sklenilo razstavni čas podaljšati do 24. t. m. Ker je razstava v Mariboru zlasti za kmete zelo zanimiva in bo vsak videl na njej mnogo koristnega in poučnega, zato njeu obisk toplo priporočamo. Vsa pojasnila daje vodstvo obrtne razstave v Mariboru.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Kapital: K 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve okrog K 6.500.000

Podružnice:
Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec.

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Telefoni št. 146, 458

Brzjavke: ESKOMPTNA.

Telefon:
Pisarne št. 313.

Konfekcijska tovarna „Frande“ d. z o. z. v Ljubljani.

Telefon:
Tovarne št. 532.

Tovarna

v Stožicah pri Ljubljani.

Centralno skladišče

v Ljubljani, Emonska cesta št. 5.

Vse vrste moških in deških oblačil. Uniformiranje. Prvovrstni izdelki. Konkurenčne cene.

Teodor Korn, Ljubljana
Poljanska cesta št. 8.
se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih
instalacijskih del kakor tudi
za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštnine prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Ali ste se že naročili na revijo
„Novi Zapiski“?

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturo en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje, — Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih.

Po otonomā varno
naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICI V LJUBLJANI

r. z. z o. z.

sedaj poleg nunske cerkve
l. 1923 v svoji lastni palači ob
Miklošičevi cesti poleg hotela
„Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo
po 5 1/2% brez odbitka rent-
nega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se
obrestujejo po 5%.

Hranilne vloge so vezane na
dobo četrt leta po 6%
na dobo pol leta po 6 1/4%.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/l.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Glavnica skupno z rezervami nad K 60.000.000.

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.